УДК 94:323.1:821.161.2.09(092) **Сергій Горохов**

ВТІЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ І. ФРАНКА У ДЕРЖАВНЕ БУДІВНИЦТВО УКРАЇНИ ЯК НАЙВАГОМІШИЙ ЧИННИК У ПЕРІОД РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ.

У рамках даної статті автор вказує на актуальність ідей І. Франка, що до державного будівництва в Україні на сучасному етапі, і проводить паралелі між політичними реаліями початку ХХ та суспільно-політичними подіями ХХІ століть.

***Ключові слова**: національна ідея, сепаратизм, агресія, національна самосвідомість.*

In this article the author points to the relevance of Franko's ideas concerning the state building in Ukraine at present, and draws parallels between the political realities in the early twentieth and socio-political events of the XXI century.

***Keywords:** national idea, separatism, aggression, national consciousness.*

Сьогодні ми святкуємо дві визначні дати у історії нашого народу та країни це 160 років від дня народження І. Франка та 25 років незалежності України.

Зазначимо, що між цими двома подіями є суттєвий взаємозв'язок. Наша незалежність має глибоке історичне коріння в основі, якого покладена, як збройна боротьба нашого народу, так і суспільно-політична діяльність ряду активних представників української інтелігенції, цінність роботи, яких і сьогодні має актуальне значення для суспільного та політичного життя нашої держави та суспільства в цілому.

До ряду таких діячів ми з впевненістю можемо віднести і таку неперевершену постать, великого каменяра, як І. Я. Франко. І сьогодні ми згадуємо цього визначного діяча української культури, науки та політики, значення діяльності, якого настільки неперевершені, що досліджуються не тільки окремими науковцями а цілими інститутами багатьох країн, вже протягом довгого часу.

І це не даремно!

В рамках даної статті автор хотів би зупинитися на такому актуальному для сьогодення питанні, як національна ідея державного будівництва в Україні в роботах І Франка.

Жодна сучасна держава в світі не може повноцінно існувати без конкретної чітко сформульованої ідеї державного будівництва. Як довела сама історія, така ідея повинна носити в першу чергу національний характер бо у іншому випадку більшість держав занепадала або зникала повністю з історичної арени. Історія знала чимало імперій таких, як Римська, Візантійська, Австро-Угорська, Російська, СРСР та ін.

Військово-політичний потенціал, цих утворень і досі вражає дослідників, але ми знаємо, що всі ці імперії зникли, бо неможливо утримати нікого і нічого силою.

Ще в кінці XIX ст. у своїх політичних прокламаціях, статтях та художніх творах І. Франко вказував, що майбутнє за національними державами. Ще задовго, до історичних подій світового рівня він вважав, що питання самостійності України це питання часу, рано чи пізно це відбудеться. В той же час, І. Франко закликав особливо молодь і в першу чергу інтелігенцію, що потрібно не просто сидіти чекати цього часу а готуватися до цього бо вважав, що держава потребує власної політичної еліти, національної освіти та громадянського національно свідомого суспільства.

Так він вказував: «…створити з величної етнічної маси українського народу українську націю, суспільний культурний організм, здібний до самостійного культурного й політичного життя, відпорний на асиміляційну роботу інших націй, звідки б вона не йшла» [1]

Головною проблемою і необхідною запорукою існування України він в першу чергу вважав єдність на рівні національної свідомості: ... «Ми мусимо навчитися відчувати себе українцями – не галицькими, не буковинськими українцями, а українцями без офіційних кордонів. І це почуття не повинно у нас бути голою фразою, а мусить вести за собою практичні наслідки».

В основі формування національної свідомості він вбачав в першу чергу знання власної історії та звичаїв: «Ми повинні – всі без винятку перш за все пізнати ту свою Україну, всю в її етнографічних межах, у її теперішнім культурнім стані, познайомитися з її природними засобами та громадськими болячками і засвоїти собі те знання твердо, щоб ми боліли кожним її частковим, локальним болем і радувалися кожному хоч і як дрібному та частковому її успіху, а головне, щоб ми розуміли всі прояви її життя, щоб почували себе справді, практично частинкою його» [1].

Крім того, І .Франко закликав бути терпеливими у часі та єднатися з закордонними українцями: «...Це моральне переродження, яке цілковито досягнеться, певно, не швидко, аж наслідкам праці поколінь, та до якого імпульс кожний із Вас повинен дати сам собі, власною постановою, буде першою умовою можливості тіснішої, дружнішої і продуктивнішої співпраці нашої з закордонними українцями» [1].

На шляху реалізації національної ідеї Іван Франко вважав першою і головною передумовою здатність кожного українця не словами, а конкретною працею реалізувати українську національну ідею: «Здобування знання, теоретичне й практичне, гартуйте свою волю, виробляйте себе на серйозних, свідомих і поважних мужів, повних любові до свого народу і здатних виявляти ту любов не потоками галасливих фраз, а невтомною, тихою працею. Таких мужів потребує кожна нація і кожна історична доба, коли всій нашій» [1].

Окремо було вказано і на так званий фальшивий патріотизм, який дуже часто наносить шкоди не менше ніж пропаганда ворога. Справжній патріот це людина постійно діюча.

«Наш голосний, фразеологічний та в більшій частині не щирий, бо ділами не попертий патріотизм мусить уступити місце поважному, мовчазному, але глибоко відчутому народолюбству, що виявляє себе не словами, а працею» [1].

Окрім національних та культурних питань І. Франко не обійшов стороною і питання соціально-економічного характеру, які він вважав чи не най головнішими. Ще тогочасним політикам соціал-демократам він вказував, що ви спочатку українці а потім соціалісти. Економічні питання, господарське життя повинно прорости з низу" то б то, йти від самого населенням а не нав'язуватися з гори. Це доречним було б, як для сучасних можновладців так і популістів-опозиціонерів. [3]

Сучасні політичні реалії життя нашої країни революція гідності, сепаратизм, війна на сході України з російською агресією, анексія Криму та інше, знову доводять нам, що погляди І. Франка на те, якою має бути національна ідея знову актуальні.

У своїй поемі Мойсей І. франко вдало описав і сучасний стан речей в Україні: «Народе мій, замучений, розбитий, / Мов паралітик той на роздорожжу, / Людським презирством, ніби струпом, вкритий! / Твоїм будущим душу я тривожу, / Від сорому, який нащадків пізних / Палитиме, заснути я не можу. / Невже тобі на таблицях залізних / Записано в сусідів бути гноєм, / Тяглом у поїздах їх бистроїзних?» [4. С. 212].

Постає питання, як через двадцять п'ять років незалежності ми отримали такі явища, як сепаратизм, анексію та агресію.

Потрібно відмітити що з початком російської агресії, про яку завжди попереджав ще І. Франко, який вважав навіть російських ліберальних доктринерами великодержавності, в якій не було місце національностям та Україні, більшість громадян нашої держави встали на її захист зі зброєю в руках. В країні розпочався волонтерський рух, який став сильною опорою у забезпечені армії. За короткий проміжок часу були сформовані батальйони добровольців (БТРО) та інші. Все це свідчить про те що в країні була, існує і буде існувати категорія національно свідомих громадян, яких не зламали втрати побратимів, зрадництво генералітету України, під час Іловайського та Дебальцевського оточення, не зрозумілий досі Мінськ – 2 і таке інше.

В той же час, паралельно з цим навіть в неокупованих територіях України існують громадяни, п'яті проросійські колони діяльність, яких направлена на підрив української державності. Крім того, ті хто мав би захищати державу самі перетворилися на її ворогів. Сьогодні відомі вже факти, що десятки тисяч робітників правоохоронних органів та СБУ перейшли на бік сепаратистів, тисячі військовослужбовців ВСУ та ВМФ,

які розташовувалися в Криму перейшли на службу да силових структур РФ.

На превеликий жаль і сьогодні ряд політиків, чиновників і окремі представники інтелігенції продовжують у різний спосіб знищувати основи національного фундаменту в Україні. Своєю бездіяльністю та аморальністю, вони загострюють соціальні проблеми в суспільстві та його відносини з державою.

Колишні прихильники регіоналів перетворилися на популістів і під виглядом турботи про інтереси населення намагаються нав'язати федералізм з метою в подальшому розколоти країну. Шляхом, начеб то оптимізації учбового процесу знищується основи національного виховання в освітніх установах всіх рівнів, скорочуються години відповідних предметів а бо взагалі руйнуються цілі кафедри.

Продовжується замовчення і перекручення історичних фактів у бік популяризації імперського та радянського минулого, створюються нові чи реанімуються старі псевдо наукові теорії, в яких нав'язується думка, що Україна це Росія.

Навіть під час війни, засоби інформації продовжують масово використовувати російську мову та ігнорують суспільну думку особливо тієї частини, яка активно брала участь у зоні АТО. Повільно проводяться військові, освітні, правоохоронні та інші реформи.

Як це так сталося і що робити далі? Відповідь ми можемо знайти саме в роботах І. Франка в основі національної ідеї, якого було покладено національна самосвідомість кожного українця незалежно від місця проживання, знання власної історії та культури, мова, активна громадська практична діяльність, народолюбство і захист власних інтересів та моральність у всіх сферах життєдіяльності.

Виконання саме цих умов є запорукою успішної реалізації національної ідеї у будівництві української держави та суспільства в цілому.

Джерела та література

1. Франко І. Одвертий лист до гал[ицької] української молодежі // Зібрання творів у 50 т. – Т. 45. – К.: Наук. думка, 1986. – С. 401-409.
2. Франко І. "Ідеї" й "ідеали" галицької москвофільської молодежі // Франко І. Вибрані твори: В 3-х т. Т.3: Літературознавство, публіцистика. 2-е вид., доп. / Ред. колегія Скотний В. та інші; упор. Шалата М. – Дрогобич: Коло, 2005. – С. 577-588.
3. Франко І. [Що таке соціалізм?] // Зібр. творів у 50 т. – Т. 45. – К.: Наук. думка, 1986. – С. 44-55.
4. Франко І. Мойсей // Зібрання творів у 50 т. – Т. 5. – К.: Наук. думка, 1976. – С. 201-264.